

Тема 11

Фінансовий облік дебіторської заборгованості

План

1. Визначення та класифікація дебіторської заборгованості
2. Облік дебіторської заборгованості за готову продукцію, товари, роботи та послуги
3. Облік резерву сумнівних боргів
4. Облік іншої дебіторської заборгованості

1. Визначення та класифікація дебіторської заборгованості

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, порядок розкриття інформації про неї у фінансовій звітності визначаються

П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів підприємству.

Дебіторська заборгованість

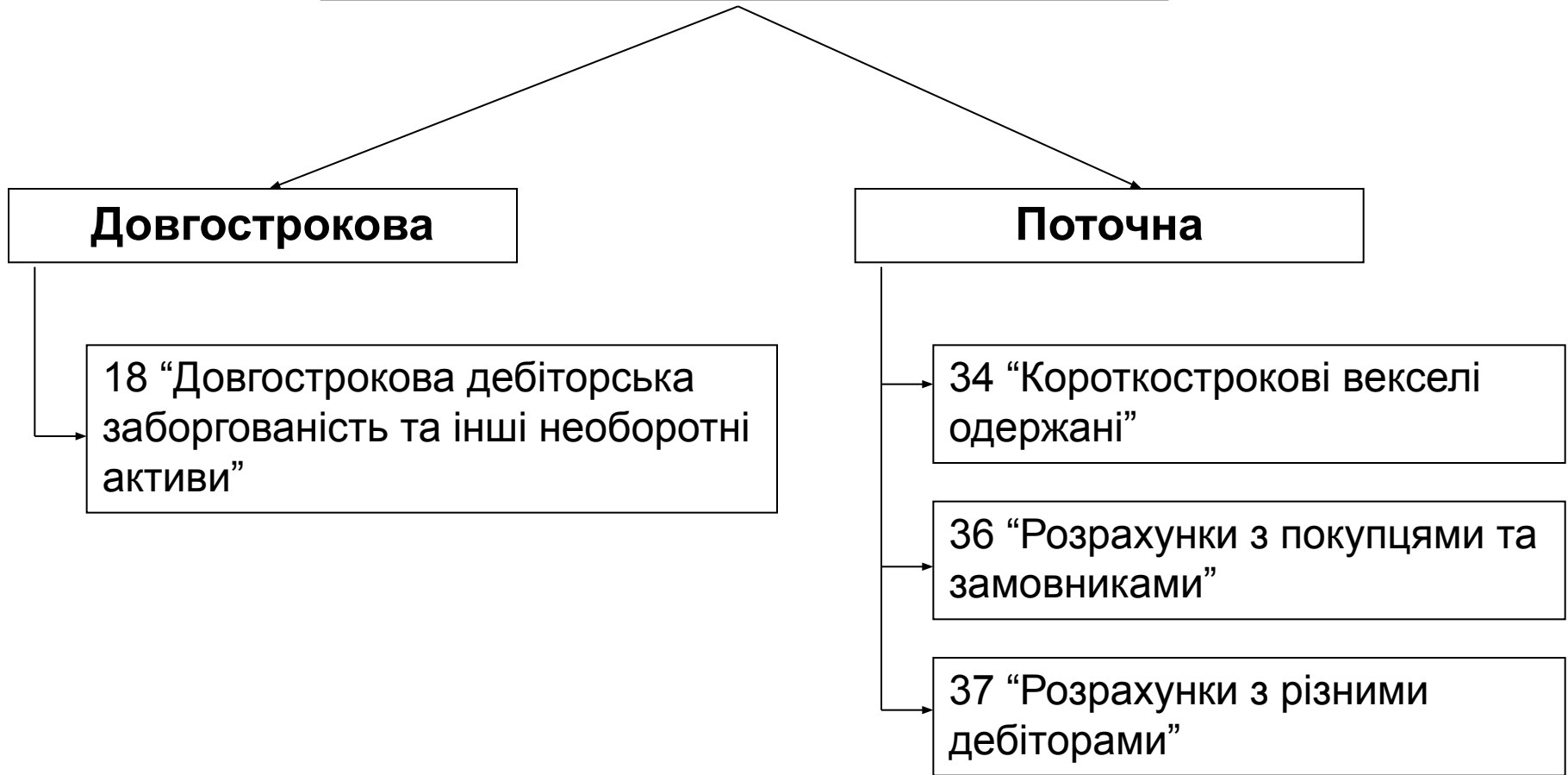

Рис. 1 Класифікація дебіторської заборгованості за терміном погашення

Дебіторська заборгованість

```
graph TD; A[Дебіторська заборгованість] --> B[Забезпечена векселями]; A --> C[Незабезпечена];
```

**Забезпечена
векселями**

Незабезпечена

Рис. 2 Класифікація дебіторської заборгованості за рівнем забезпеченості

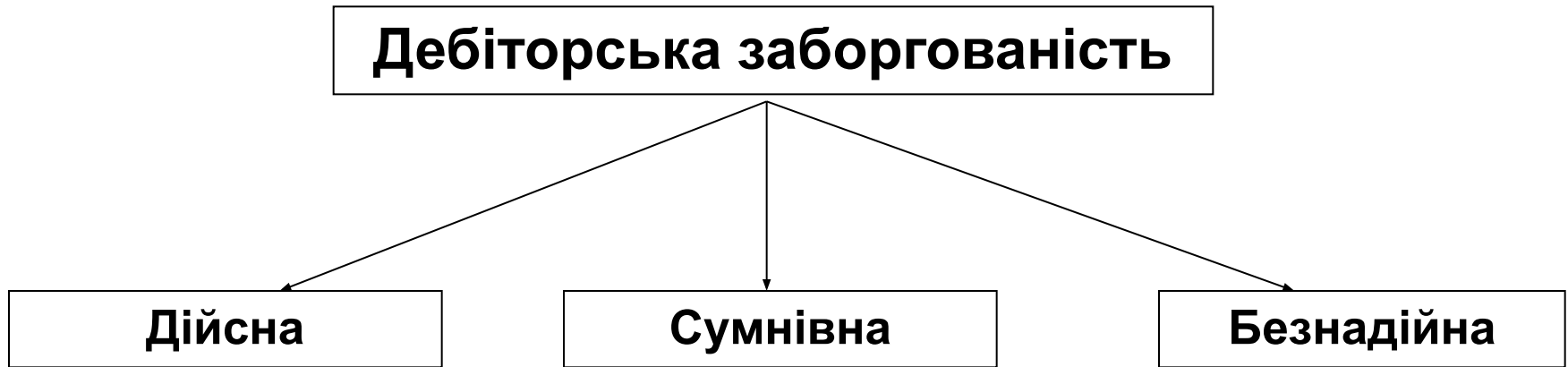

Рис. 3 Класифікація дебіторської заборгованості за ймовірністю погашення

2. Облік дебіторської заборгованості за готову продукцію, товари, роботи та послуги

Рахунок 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками”

*За **дебетом** відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, яка включає ПДВ, акцизний податок, та інші податки і збори, що включені до вартості реалізації.*

*За **кредитом** – сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банках, в касу та інші види розрахунків.*

Документування розрахунків з покупцями та замовниками

1. *Договір*
2. *Рахунок*
3. *Рахунок – фактура*
4. *Видаткова накладна*
5. *Акт приймання-передачі виконаних робіт
(наданих послуг)*
6. *Податкова накладна*
7. *Товарно-транспортна накладна*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Відображення доходу і дебіторської заборгованості в момент реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	36	70
2	Нараховано суму податкових зобов'язань з ПДВ	70	64
3	Відображено списання собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг на собівартість реалізації	90	26, 28, 23
4	Погашення дебіторської заборгованості грошовими коштами	30, 31	36
5	Отримано короткостроковий вексель в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	34	36
6	Взаємозарахування заборгованостей у випадку попередньої оплати продукції	68	36

3. Облік резерву сумнівних боргів

Безнадійна дебіторська заборгованість — це така поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість у її неповерненні боржником або позовний строк якої минув.

Створення резерву сумнівних боргів передбачається відобразити на рахунку
38 „Резерв сумнівних боргів“.

По **кредиту** відображається створення резерву сумнівних боргів (кореспонденція з рахунками обліку витрат).

По **дебету** — списання сумнівної заборгованості в кореспонденції з рахунками дебіторської заборгованості або зменшення нарахованих резервів в кореспонденції з рахунками обліку доходів.

П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість“

передбачено два

способи обчислення резерву сумнівних боргів:

1) виходячи з платоспроможності окремих дебіторів;

2) на основі класифікації дебіторської заборгованості.

Незалежно від способу величина резерву сумнівних боргів визначається як добуток суми дебіторської заборгованості за продукцію на коефіцієнт сумнівності.

Різниця у способах полягає лише у тому, які суми дебіторської заборгованості беруть участь у розрахунку і як визначаються коефіцієнти сумнівності.

Дані про наявність суми дебіторської та безнадійної заборгованості
за минулі роки станом на 1 січня 2003 року

Роки	Дебіторська заборгованість, термін оплати якої не настав	Сума простроченої дебіторської заборгованості на перше січня					Разом, грн.
		1–30 днів	31–60 днів	61–90 днів	91–120 днів	120 і більше днів	
Загальна дебіторська заборгованість							
2000	65000	7000	5000	1200	700	1100	80000
2001	125000	8000	4500	—	7500	3000	148000
2002	360000	8200	5800	2500	—	1000	377500
Всього	550000	23200	15300	3700	8200	5100	605500
Безнадійна дебіторська заборгованість							
2000	—	—	—	300	350	800	1450
2001	—	—	150	—	980	—	1130
2002	—	—	—	200	—	700	900
Всього			150	500	1330	1500	3480

Дані про наявність суми дебіторської заборгованості і розрахунок суми резерву сумнівних боргів станом на 1 січня 2003 року

Дебітор	Дебіторська заборгованість, термін оплати якої не настав	Сума простроченої дебіторської заборгованості на перше січня					Разом, тис. грн.
		1–30 днів	31–60 днів	61–90 днів	91–120 днів	120 і більше днів	
1	15200	—	—	800	650	900	17550
2	10500	2300	590	840	350	—	14580
3	4250	2300	430	—	—	—	6980
Інші	20600	6200	4520	—	580	400	32300
Всього	50550	10800	5540	1640	1580	1300	71410
Коефіцієнт сумнівності*	—	—	0,01	0,13	0,16	0,29	—
Резерв сумнівних боргів	—	—	0,01 x 5540	0,13 x 1640	0,16 x 1580	0,29 x 1300	898,4
			55,4	213,2	252,8	377	

* Коефіцієнт сумнівності розраховується за формулою: $K = \frac{\Sigma \text{безнадійної заборгованості групи}}{\Sigma \text{дебіторської заборгованості групи}}$

4. Облік іншої дебіторської заборгованості Рахунок 37 „Розрахунки з різними дебіторами“.

371 “Розрахунки за виданими авансами”

372 “Розрахунки з підзвітними особами”

373 “Розрахунки за нарахованими доходами”

374 “Розрахунки за претензіями”

375 “Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків”

376 “Розрахунки за позиками членам кредитних спілок”

377 “Розрахунки з іншими кредиторами”

378 “Розрахунки з державними цільовими фондами”

379 “Розрахунки за операціями з деривативами”

II. Оборотні активи

Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		